

Коли власні діти вже вирости, можна стати патронатним вихователем!!!

Патронатна сім'я – це досить нова для України форма сімейного виховання, альтернативна до закладів інтернатного типу. Вона створена для того, щоб забезпечити тимчасовий догляд, виховання та реабілітацію дитини на період подолання нею або її батьками чи опікунами складних життєвих обставин.

За яких умов дітей поміщають під патронат, наскільки такий формат піклування є затребуваним і навіщо люди стають патронатними вихователями.

Коли здорова дитина потрапляє в лікарню (усі імена дітей та дорослих цієї історії змінено).

Шестирічна Алінка та її дві молодші сестрички - діти, які перебувають у складних життєвих обставинах. Одного дня працівники служби у справах

дітей та центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, в супроводі поліції виїхали на звернення сусідів. На сполох забили близькі сусіди сім'ї, з якою вже не один місяць проводиться робота щоб допомогти подолати складні життєві обставини, але все марно. І от телефонний дзвінок – ситуація, що вимагає негайного втручання: «Приїдьте і зробіть щось! Вони два дні п'ють безпобудно, старші діти голодні тиняються подвір'ям, а молодшенька плаче у колисочці, а там шум, крик», – жалілися сусіди. Приїхавши за добре знайомою адресою, соціальні працівники застали страшну картину: троє дуже п'яних і агресивно налаштованих дорослих, перелякана 8-ми місячна дівчинка, яка розривається від крику, та двоє дівчаток 6-ти та трирічного віку. Які були перелякані і не знали куди заховатись. Було зрозуміло: дітей треба негайно забирати. Але просто так діток ніхто не хотів віддавати, зчинилася страшна сварка з погрозами, спробами фізичного насильства над соціальними працівниками та працівниками поліції, довелось заспокоювати розлючених «друзів» матері та її саму за допомогою кайданок.

Згодом, після тривалих перемовин соцпрацівників з розлюченими гостями та матір'ю дітей, їх вдалось заспокоїти. З Божою допомогою, якось вдалося переконати матір зібрати дітей і відпустити з нами. Розмова з матір'ю мала продовжитись наступного дня, за умови, якщо вона приведе себе і дім до ладу. А з дітками ми поїхали в лікарню».

У дитяче відділення ЦРЛ стало уже практикою направляти усіх дітей, вилучених внаслідок екстреного втручання, коли перебування удома було небезпечним для їхнього здоров'я і життя. Це також робилося з метою обстеження дітей, встановлення їх фізичного та психологічного стану, збору відповідних медичних документів для вирішення питання про подальше місце перебування дітей. Найчастіше стає очевидним, що повертати дітей у біологічну сім'ю наразі не можна. Тому діти скеровуються у місце тимчасового перебування: притулки для дітей, реабілітаційні центри.

Там діти нагодовані, чисто вдягнуті, для них влаштовують екскурсії, їх намагаються розважати... Але, звісно, ніхто їм там не дасть домашнього тепла і щирої турботи.

Тож у таких ситуаціях саме патронатна сім'я має стати ідеальною альтернативою притулком, реабілітаційним центрам і перебуванню здорових дітей у лікарні.

Не названі батьки, а професійні вихователі: як влаштована патронатна сім'я

Патронатна сім'я – це не благодійна місія, а цілком професійна справа, важлива і непроста робота, якій навчають і за яку платять. Тих, хто піклується про дитину, називають не татом і мамою, а патронатними вихователями. Це спеціаліст, який разом з іншим дорослим членом сім'ї (зазвичай – чоловік із дружиною або дружина із чоловіком) пройшов навчання за спеціальною програмою, що включає психологічну, первинну медичну та іншу підготовку.

Догляд і виховання дітей, влаштованих у сім'ю, та їхню реабілітацію патронатні вихователі здійснюють на договірній основі і отримують за це зарплату з розрахунку п'яти прожиткових мінімумів на місяць. При цьому патронат стає їхньою основною професією – працювати на іншій роботі вони уже не можуть. Також отримують соцдопомогу на влаштовану дитину в розмірі двох прожиткових мінімумів для дитини відповідного віку на місяць. А при влаштуванні двох і більше дітей, малюків до року, неповнолітньої вагітної чи дитини з ВІЛ, грошове забезпечення збільшується на 10 відсотків за кожну дитину та категорію (але сумарно – не більше 50%).

Патронатним вихователем може стати громадяни України, який перебуває у шлюбі, має досвід виховання дитини і відповідні житлові умови. На час патронату вони активно співпрацюють із представниками служби у справах дітей та фахівцями із соціальної роботи, а часто – і з біологічними батьками чи опікунами дитини, які зацікавлені у тому, щоб подолати складні життєві обставини і повернути дітей у сім'ю.

Необхідною умовою для патронатних вихователів є досвід виховання дітей – бажано рідних, але не обов'язково. Однак якщо у сім'ї, охочої взятися за патронат, є рідні діти, то вони мають бути достатньо дорослими і самостійними, щоб робота батьків не шкодила їхнім інтересам. Найкращий вік для патронатної роботи – період так званого «покинутого гнізда». Коли

рідні діти виросли, поїхали на навчання чи почали працювати, тобто ведуть уже своє, «доросле» життя і не потребують додаткової опіки, а в батьків ще достатньо енергії, багато досвіду і бажання піклуватися».

Яких дітей влаштовують під патронат?

Найперше варто знати: діти, яких влаштовують у патронатну сім'ю, найчастіше не є сиротами, а їхні батьки – не позбавлені батьківських прав. Просто буває так, що сім'ї потрібен час, щоб вийти зі складної ситуації і стабілізувати життя, й дитині цей період краще перебути деінде, у комфортних умовах. Або ж органу опіки потрібен час, аби визначити, куди влаштувати дитину, провести необхідні юридичні процедури. І цей період дитині краще побути не в інтернатних закладах, а в сімейному колі.

Описаний вище випадок сім'ї – один із типових, коли дітей, життю і здоров'ю яких загрожує небезпека через неналежний догляд чи навіть жорстоке поводження з боку рідних, вилучають із сім'ї. Але під патронат передають не лише таких дітей. Це також можуть бути діти мама-одиначка, яка через хворобу потрапила в лікарню і не має на кого залишити малят. Це може бути немовля, від якого відмовилися у пологовому.

Трапляються випадки, коли в патронатну сім'ю влаштовували вагітну неповнолітню дівчинку, якій патронатні вихователі допомогли і в період вагітності, і в догляді немовляти, і вже облаштувавши самостійний побут, молода мама, завдяки їхнім порадам і підтримці, поєднує материнство і навчання. Випадок, коли батьки, залишившись без роботи та матеріальної підтримки не можуть певний час належно утримувати та виховувати своїх дітей і вважають, що в період, коли вони вирішують свої «важливіші» питання потрібно написати заяву та «тимчасово» влаштувати дітей до державного закладу.

Варіантів багато, але в кожному з них перебування в сім'ї є життєво необхідним для безпеки і реабілітації дитини.

В одну патронатну сім'ю не можуть помістити одночасно дітей з різних сімей. Але водночас, коли є випадок вилучення кількох неповнолітніх з однієї родини, то братиків-сестричок не розлучають, віддають під патронат

одного вихователя. Зазвичай патронатні вихователі не можуть відмовитися від того, аби прийняти дітей, і мають бути готові до цього у режимі 24/7. Але є виняток: якщо є дитина, старша 14 років, то за певних умов від патронату може відмовитися як вихователь, так і ця дитина.

Головний ризик – полюбити (для прикладу)

Одна патронатна вихователька розповідала, що у неї були різні випадки, від діток, яких мама залишила замкненими у квартирі на декілька днів, до неповнолітньої вагітної. Діти приходять у патронатну сім'ю з різним проблемами та життєвими історіями – хтось із важкими психологічними травмами, хтось із досвідом життя на вулиці. І в кожному випадку вихователь має налагодити з дитиною контакт, встановити довірливі стосунки. Чи завжди це вдається? Чи не траплялося «важких» підопічних, які не хотіли слухатися вихователя?

За її словами, після обов'язкового навчання, які проходять патронатні сім'ї, вони фактично готові до будь-яких варіантів і знають, які інструменти комунікації застосовувати у кожному випадку. Програма підготовки кандидатів у патронатні вихователі включає в себе майже 90 годин занять, в них ідеться, зокрема, про організацію процесу переміщення при влаштуванні дитини в сім'ю, підтримку її зв'язків з біологічною родиною, основні закономірності розвитку дитини на різних вікових етапах, травму і її наслідки, алгоритм роботи міждисциплінарної команди в процесі надання послуги патронату тощо.

Головний ризик – не в тому, що не знайдеш спільну мову, а в тому, що прив'яжешся до дитини надто сильно, полюбиш її, – зізнається вихователька. Розповідає: одним із перших випадків у них був чотирирічний хлопчик. У цю милу дитину вони з чоловіком буквально закохалися, а оскільки малюка готували до усиновлення, то всерйоз розглядали можливість забрати його у свою сім'ю на правах рідного сина. «Але соцпрацівники попередили: якщо зважимося на це, то далі працювати у патронаті не зможемо, адже вихователям не можна мати таких маленьких рідних дітей», – згадує жінка. Довго вагалися, консультувалися з психологами, але зрештою вирішили: будучи патронатними вихователями, зможуть допомогти багатьом дітям,

дати їм сімейний затишок, а не лише одному малюку. А хлопчик незабаром знайшов нову люблячу родину.

Експерти кажуть: межа між міцним емоційним контактом з дитиною і такою прив'язаністю може і справді бути досить тонкою. Про це говорять і на тренінгах, готуючи майбутніх патронатних вихователів. На емоційну стабільність і мотивацію кандидатів звертають уваги ще на етапі відбору. Відбір ведеться суворий, враховують чимало критеріїв.

В Україні кількість патронатних сімей зростає, хоча й не такими темпами, як хотілося б. У нашій громаді наразі немає жодної, але потреба у патронаті є. На щастя, у нас багато хороших, достойних, добрих людей, які, ми віримо зважуться на цей крок. Адже сьогодні ми говоримо про патронат, як про професію хоч і відповідальну, але водночас достойно оплачувану і справді благородну.

Патронат – це тимчасово

Відповідно до закону, перебування дитини у патронатній сім'ї обмежене по часу до трьох місяців, в окремих випадках – максимум до шести. Ці рамки визначені з врахуванням психологічних особливостей розвитку дитини, юридичних процедур. Передбачається, що за цей час будуть проведені юридичні формальності і для дитини знайдуть опікунів, прийомну родину чи усиновлювачів. Або ж сім'я, у якої вилучено дитину, зможе подолати складні сімейні обставини і повернути собі її.

Сім'ям у складних життєвих обставинах послуга патронату дає додатковий шанс. Замість того, щоб помістити дитину в інтернатний заклад, в якому вона звикає до життя поза сім'єю, її віддають ніби «у гості», іншій родині. Але не всі цим другим шансом готові скористатися. І навіть зараз перспектива того, що їхня дитина поїде в притулок чи інтернат в інше місто, лякає не всіх горе-матерів.

... Мама Алінки та ще двох дівчаток після негайного відібрання дітей від неї прийшла до дитячого відділення ЦРЛ із запитанням: «Як там мої діти, коли можна забирати?». Їй відповіли щоб з усіма питаннями зверталася до служби у справах дітей. 36 річна жінка з втомленим обличчям і густо накладеної

яскравою помадою прийшла до служби у справах дітей з'ясувати, коли їй повернуть доньок. На запитання чи вона привела житло в належний стан, чи приготувала дітям їжу і чи має достатній запас продуктів харчування, вона відповіла, що так. Того ж дня мати відвідала дітей у лікарні ще на 10 хвилин. І пішла до дому. У дома її вже застали в «звичному» стані у компанії знайомих і нам уже осіб, яким вона зі сльозами на очах в перемішку з алкоголем розказувала про те, що у неї незаконно забрали дітей і хочуть продати. Такі «промови» не рідко чути з уст горе-матерів. Але мати, яка уже декілька місяців так ревно кричить про те, що любить своїх дітей, що пройде курс лікування, що знайде роботу, не зробивши більше ніж 100 кроків від дитячого відділення, де знаходились її діти, швидко знайшла вирішення проблеми іншим, звичним для неї способом. А Ангелінка плакала, обіймаючи своїх сестричок. Через різницю у віці їм з трьохрічною Юлею довелося розлучитися з наймолодшою сестричкою, яка крім свого віку ще й мала проблеми з здоров'ям через малу вагу. До вирішення питання в суді про відібрання дівчаток у матері Ангелінка разом з Юлечкою перебували в притулку і там 6-річна дівчинка просто вразила усіх своїм чудовим голосом і ідеальним слухом. Її там дуже любили, належно піклувалися про неї, надали необхідну медичну та психологічну допомогу, але... Вона найстарша, тому з поміж усіх сестричок, найбільше розуміла, що відбувається. Коли мама заливала «горе» спиртним, дівчинка плакала за нею і співала неймовірно красиві пісні про маму, яка її дуже любить і чекає...

Можливо, коли б цей важкий період в житті Алінки вона перебула у колі хоч і не рідних, але люблячих людей, які б стали для неї тимчасовими батьками, її спогади про дитинство у майбутньому не були б такими болючими...

Любов і милосердя рятують навіть у найважчі періоди життя .

Не будьмо байдужими!!!

**Служба у справах дітей
виконавчого комітету
Гнізничівської селищної ради**

**КЗ « Гнізничівський центр
соціального обслуговування
(надання соціальних послуг)»**